

Bilaga 4

Rätten till hälso- och sjukvård

Rätten till vård och ersättning för vårdkostnader för migranter i Sverige beror på ålder, rättslig status (1), vistelsetid och ursprungsland. Icke folkbokförda barn under 18 år, som har migrerat till Sverige, har rätt till kostnadsfri vård i samma omfattning och på samma villkor som barn som är folkbokförda och bosatta i Sverige (2). Vuxna migranter som har uppehållstillstånd och är folkbokförda i Sverige är berättigade till fullständig, subventionerad hälso- och sjukvård samt tandvård på samma villkor som svenska medborgare (2).

Handläggningstiderna för folkbokföring varierar och kan vara 18 veckor eller längre. De som behöver vård i väntan på Skatteverkets beslut om folkbokföring ska enligt huvudregeln själva stå för hela vårdkostnaden, även om de har uppehållstillstånd. Personer som inte är eller har varit folkbokförda i Sverige kan få ett samordningsnummer, vilket är en identitetsbeteckning som de kan använda i kontakt med svenska myndigheter eller andra delar av samhället (3).

Asylsökande och personer som vistas i Sverige utan nödvändigt tillstånd (papperslösa) har rätt till vård som inte kan anstå enligt lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. och enligt lagen (2013: 407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar. När asylsökande söker vård ska de uppvisa ett s.k. LMA-kort eller ett kvitto på att Migrationsverket har tagit emot asylansökan (LMA står för lagen om mottagande av asylsökande). De ska betala vårdavgifter enligt förordningen (1994:362) om vårdavgifter m.m. för vissa utlänningar. De ska även erbjudas en kostnadsfri hälsoundersökning efter ankomst, i enlighet med lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. – om det inte är uppenbart att det inte behövs. En del migranter får sin hivdiagnos vid detta tillfälle.

Regioner har dock skyldighet att erbjuda akut hälso- och sjukvård, inklusive tandvård, till den som vistas i en region utan att vara bosatt där. Regionerna kan också själva erbjuda vård i större omfattning än vad lagen kräver, enligt lokala riktlinjer (2).

Språklagen och rätt till tolk

Språklagen (2009:600) anger att svenska är huvudspråket i Sverige (4 §), det vill säga samhällets gemensamma språk (5 §). Detta innebär att alla som är bosatta i Sverige ska ha tillgång till det svenska språket och det ska dessutom användas av alla offentliga myndigheter, inklusive hälso- och sjukvården (4). Migranter och andra personer som inte behärskar svenska eller har svårt att förstå information på svenska har rätt till tolk och översättning av handlingar vid kontakt med myndigheter, hälso- och sjukvården inklusive tandvården, i enlighet med förvaltningslagen § 13 (2017:900) (5).

Liksom sjukvårdspersonal har tolkar tystnadsplikt enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), Kammarkollegiets tolkföreskrifter (KAMFS 1994:1) och God tolksed som är en samling yrkesetiska regler för tolkar. Sekretess gäller för uppgifter om enskilda personers hälsotillstånd och personliga förhållanden (6). Tolken kan vara med vid mötet på plats och sitta i samma rum som patienten och vårdgivaren eller delta via telefon eller video. Tolkar har olika kompetenser (auktoriserad, utbildad och godkänd) och kan ha speciell kompetens inom till exempel hälso- och sjukvården (6).

Diskrimineringslagen

Den rådande diskrimineringslagen (2014:958) skyddar individer mot diskriminering och främjar lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Diskriminering innebär att en person kränks, behandlas orättvist eller missgynnas på grund av någon av dessa sju diskrimineringsgrunder (7).

Förbudet mot diskriminering avser flera olika områden i samhället. Dessutom förbjuder lagen diskriminering inom den offentliga sektorn när de anställda möter allmänheten, framför allt vid upplysning, vägledning, råd eller liknande hjälp (7).

Referenser

1. Riksdagen. Utlänningslag (SFS 2005:716). Stockholm: Justitiedepartementet; 2005. [citerad 6 maj 2022]. Hämtad från: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/utlanningslag-2005716_sfs-2005-716.
2. Sveriges kommuner och landsting (SKR). Vård av personer från andra länder. 7 rev. uppl. Stockholm: SKR; 2016. [citerad 29 mars 2022]. Hämtad från: <https://webbutik.skr.se/bilder/artiklar/pdf/7585-401-4.pdf?issuusi=ignore>.
3. Skatteverket. Samordningsnummer. Sundbyberg: Skatteverket; 2021. [citerad 29 mars 2022]. Hämtad från: <https://www.skatteverket.se/privat/internationellt/bosattutomlands/samordningsnummer.4.53a97fe91163dfce2da80001279.html>.
4. Riksdagen. Språklag (SFS 2009:600). Stockholm: Kulturdepartementet; 2009. [citerad 21 mars 2022]. Hämtad från: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/spraklag-2009600_sfs-2009-600.
5. Riksdagen. Förvaltningslag (SFS 2017:900). Stockholm: Justitiedepartementet; 2017. [citerad 29 mars 2022]. Hämtad från: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forvaltningslag-2017900_sfs-2017-900.
6. Kammarkollegiet. God tolksed: Kammarkollegiets råd till auktoriserade tolkar. Rev. uppl. Stockholm: Kammarkollegiet; 2019. [citerad 29 mars 2022]. Hämtad från: https://www.kammarkollegiet.se/download/18.27f1fe4c168c1d817515205f/1551777027993/God_tolksed_mars2019.pdf.
7. Diskrimineringsombudsmannen (DO). Diskrimineringslagen. [uppdaterad 29 september 2021; citerad 29 mars 2022]. Hämtad från: <https://www.do.se/diskriminering/laqar-om-diskriminering/diskrimineringslagen>.